

Nr 217.

Av herr **Lindberg** i Umeå, om ersättning åt förre volontären *N. E. G. Grahn* för sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring.

F. volontären vid Kungl. Västerbottens regemente Nils Erik Gustaf Grahn från Strömnäs i Vilhelmina socken insjuknade under sin anställning vid regementet i sockersjuka under sådana omständigheter att det synes mig, att riksdagen bör tillerkänna honom understöd.

Grahn, som är född den 23 maj 1913, kom i tjänst vid regementet den 1 november 1932 och beviljades den 18 augusti 1933 på egen ansökan "för framtida väl" avsked från sin anställning fr. o. m. den 1 november 1933, men insjuknade i september månad samma år i sockersjuka efter att under en fälttjänstövning den 8 och 9 i samma månad ha ådragit sig förkylning. Han måste kvarligga å regementets sjukhus efter avskedsdagen och har under tiden 1—27 augusti 1934 vårdats å Umeå lasarett samt är fortfarande på grund av sjukdomen urståndsatt att arbeta.

Då Grahn ansåg sjukdomen vara ådragen under militärtjänstgöringen, anhöll han att få komma i åtnjutande av ersättning jämlikt bestämmelserna i kungl. förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Med anledning härav verkställdes utredning vid regementet rörande sjukdomens orsak, och av denna utredning framgick i huvudsak följande.

Grahn antogs till volontär vid regementet den 1 november 1932 och genomgick under sin anställningstid rekryt- och vicekorpralsutbildning med godkända betyg. Under sin anställning visade han sig svag och föga motståndskraftig vid ansträngningar. Han hade sjukanmält sig upprepade gånger av olika anledningar och vid tre tidigare tillfällen blivit sjukskriven, nämligen en gång för gulsot, en annan gång för tandextraktion och en tredje gång på grund av olycksfall i tjänsten. Under övningar i Ansmark under t. f. militärbefälhavarens inspektion den 8 och 9 september 1933 utsattes Grahn för stora ansträngningar, och därefter klagade han över stor matthet och förkylning. Till protokollet, som fördes vid utredningstillfället, lät kompanichefen anteckna, att då ovannämnda övningar "voro rätt så krävande, kan det ju vara en möjlighet, att G. ådrog sig den sjukdom, han nu lider av".

Över Grahns ansökan avgav regementsläkaren följande den 11 november 1933 dagtecknade yttrande:

"Av handlingarna i ärendet framgår, att Grahn kom i tjänst vid regementet såsom volontär den 1 november 1932 och att han vid denna tidpunkt var fri från sjukdomstecken. Under övning den 8—9 september utsattes han

för relativt stora ansträngningar. Efter denna blev han förkyld, fick hosta och snuva samt ont i halsen. Den 24 september sjukanmälde han sig och därvid konstaterades sockersjuka. Han inremitterades därför till Umeå lasarets medicinska avdelning, där han vårdades t. o. m. den 30 oktober. Han överfördes sistnämnda dag åter till regementets sjukhus, där han fortfarande vårdas. Då man icke kan utesluta, att den katedrala infektion, vilken han ådrog sig i september, kan hava bidragit till uppkomsten av den sockersjuka, av vilken han nu lider, får jag vördsamt tillstyrka hans ansökan.”

Framställningen om ersättning insändes av regementschefen med tillstyrkan till riksförsäkringsanstalten, som, efter att i ärendet hava inhämtat utlåtande av dels riksförsäkringsanstaltens läkare och dels medicinalstyrelsen, genom beslut den 17 april 1934 förklarade, att ersättning icke kunde tillerkännas Grahn jämlikt den ovanstående förordningen, ”enär skälig anledning finnes att antaga, att sjukdomens framträdande föranletts av annan orsak än tjänstgöringen och att denna icke väsentligen bidragit därtill”.

Över riksförsäkringsanstaltens beslut anförde Grahn besvär hos försäkringsrådet, som emellertid genom beslut den 25 maj 1934 förklarade sig icke finna skäl till ändring i överklagade beslutet.

Grahn har därefter i två särskilda skrivelser till Kungl. Maj:t anhållit att av nåd få komma i åtnjutande av ersättning, men hava dessa framställningar icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd, då desamma prövats den 14 september 1934 och 9 innevarande januari månad, vilket synes kunna förklaras därav, att besvär icke kunna anföras över försäkringsrådets beslut och Kungl. Maj:t icke av nåd synes kunna medgiva ersättning i dylika fall.

Vid sina framställningar till Kungl. Maj:t hade Grahn fogat ett av lasaretsläkaren vid Umeå lasarets medicinska avdelning avgivet yttrande angående sjukdomen, däri denne, efter att hava lämnat en redogörelse för sjukdomens förlopp, anför följande:

”Av ovanstående framgår således, att Grahn under vistelsen vid lasarettet den 25. 9—30. 10 1933 företedde tecken på sockersjuka (Diabetes mellitus). Tidpunkten för uppkomsten av denna sjukdom synes mig svårigen kunna bestämmas. Emellertid torde kunna anses givet, att Grahn före anställningen vid regementet den 1. 11. 1932 undersöktes på förefintlighet av socker i urinen och att detta prov utfallit negativt. Därmed är ej sagt, att Grahn var fullt fri från sockersjuka vid denna tidpunkt. Någon allvarlig form av sockersjuka torde han väl dock knappast därvid ha haft. Grahn har sedan fullgjort sin tjänst och känt sig frisk till i början av september 1933, då han började få typiska symtom på en manifest sockersjuka. Genom undersökningen vid regementet den 24. 9 och på Umeå lasarett 25. 9—30. 10 1933 blev det klarlagt, att han led av sockersjuka (Diabetes mellitus).

Grahn har velat göra gällande att symtomen av sockersjuka berodde på en förkylningsjukdom, som han ådrog sig under en fälttjänstövning den 8—9

september 1933. Denna förkylningssjukdom kan ej kontrolleras, enär Grahn ej sjukanmälde sig då. Emellertid synes det mig väl kunna antagas att en katarral luftvägsinflammation vid denna tidpunkt och av den art, som Grahn skildrat, varit orsak till frambrytande av de första symtomen på hans sockersjuka. Att de första symtomen av sockersjuka på så sätt kunna frambryta efter en akut katarral infektion är känt. Även om Grahn förut lidit av sockersjuka torde ovannämnda uppgivna kataralla infektion ha menligt inverkat på och så försämrat hans tillstånd, som han själv uppger och som kunde konstateras vid nyssnämnda undersökningar. Att Grahn någon längre tid kunnat gå med så svåra symtom av sockersjuka, som förefunnos under vistelsen vid lasarettet, utan att han förut fört särskild diet, synes vara oantagligt.

Jag får därför avgiva det utlåtandet,
att Grahn under vistelsen på Umeå lasarett med. avd. 25. 9—30. 10 1933 led av sockersjuka (Diabetes mellitus),
att tidpunkten för uppkomsten av denna sjukdom ej med säkerhet kan bestämmas,
att det väl kan antagas att de manifesta symtomen av sjukdomen uppkommit efter en av Grahn uppgiven förkylningssjukdom i början av september 1933, samt
att i så fall den militära tjänstgöringen varit orsak till hans sjukliga tillstånd under nämnda vistelse vid Umeå lasarett.”

Båda de läkare, som vårdat Grahn för sjukdomen, hava således den uppfattningen, att den militära tjänstgöringen kan antagas vara orsaken till densamma, medan riks försäkringsanstaltens läkare och tydligen även medicinalstyrelsen hävdad motsatt mening. Riks försäkringsanstaltens läkare har nämligen den 12 december 1933, enligt en officiell bestyrkt avskrift, avgivit följande utlåtande över framställningen om ersättning: ”Anser ej att den i aug.” (skall väl vara *sept.* — motionärens anm.) ”ådragna infektionen, som uppenbarligen var synnerligen lindrig, då G. gick i full tjänst, kan tillmätas betydelse av orsaksmoment. Avstyrkes.” Därefter har ärendet varit remitterat till medicinalstyrelsen, som ävenledes torde ha avstyrkt framställningen, enär riks försäkringsanstaltens läkare i förnyat yttrande instämmer i styrelsens utlåtande, och härefter har riks försäkringsanstalten meddelat sitt ovan nämnda beslut i ärendet.

De hörda läkarna hava alltså olika uppfattning, och riks försäkringsanstalten samt försäkringsrådet hava vid beslutens fattande fäst största avseendet vid de avstyrkande utlåtandena. Det synes dock mig, att man bort tillmäta yttrandena av de läkare, som äga den direkta kännedomen om sjukdomsfallet, den största betydelsen och alltså bevilja ersättning. Det har, så vitt jag kunnat finna vid studium av handlingarna i ärendet, icke framlagts något som helst bevis för, att sjukdomen förorsakats av annan orsak än militärtjänsten,

men däremot andragits goda skäl för att militärtjänsten kan anses hava varit den direkta orsaken till densamma. Därför förefaller det meddelade beslutet vara löst grundat.

Grahn befinner sig i mycket små ekonomiska omständigheter. Han kan på grund av sjukdomen icke utföra något arbete och måste vistas i hemmet. Familjen består av nio barn förutom denne son, och fadern har skuld å sitt hemman. Sonens sjukvård måste betalas av fattigvården, och i hemmet kan han svårligen hålla erforderlig diet. Han behövde hjälpa sina föräldrar och syskon till uppehållet; nu måste han i stället ligga dem och kommunen till last.

Även om det kan vara tvivelsmål om, att sjukdomen ådragits i tjänsten, synes ersättning böra utgå. Riksdagen har också tidigare uttalat dylik uppfattning. Jag tillåter mig återropa riksdagens beslut föregående år med anledning av den av mig då väckta motionen (II: 258) angående ersättning till förre hovslagarfuriren K. E. Friberg. Dennes sjukdom hade yppats efter avskedet från militärtjänsten; Grahns sjukdom yppades medan han kvarstod i tjänst och vid inträdet i tjänst knappt 11 månader tidigare hade han befunnits frisk.

Erforderliga upplysningshandlingar i detta ärende torde kunna tillhandahållas vederbörligt utskott av kungl. försvarsdepartementet och riksförsäkringsanstalten.

Med stöd av det anförda tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen måtte bevilja f. d. volontären Nils Erik Gustaf Grahn skälig ersättning på grund av sjukdom, som yppats under militärtjänstgöring.

Stockholm den 22 januari 1935.

Elof Lindberg.
